

SÜS BİTKİLERİ REHBERİ:

KAKTÜSLER

Kaktüsler oldukça özgün ve dekoratif bitkilerdir. Her biri görünüşte çok farklı olan çeşitli türleriyle bilinmektedir. Kaktüsler kuru ve sıcak iklimlerde gelişirler ve çoğu bitkinin aksine, çok az miktarda suya ihtiyaç duyarlar. Son yıllarda çok popüler bir süs bitkisi olan kaktüsler iç ve dış mekanlarda dekoratif olarak kullanılabilirler.

Kökenleri

Kaktüs (Cactaceae) denilen dikenli bitkiler, Kuzey ve Güney Amerika'daki kurak bölgelere özgü bitkilerdir. Özellikle Meksika'da yoğun bir yayılıma sahiptir. Kaktüs bitkileri, aşırı kuru hava koşullarına mükemmel bir şekilde adapte oldukları çöl bölgelerinde büyümektedir.

Kaktüs adı, Yunanca dikenli bitki anlamına gelen "kaktos" kelimesinden türemiştir. Kaktüsler, Orta Amerika'da yüzyıllardır önemli bir yiyecek, içecek, ilaç, araç ve yapı malzemesi kaynağı olmuştur. Meksika'da kaktüsün kullanımı o kadar yaygındır ki, bitki bir yılan ve bir kartalla birlikte ulusal armanın üzerinde bile yer almaktadır.

Kaktüsler, hem soğuk dağ sıralarında hem de tropikal Karayipler'de Afrika, Orta ve Güney Amerika'da doğal ortamlarda büyümektedir. Genellikle çölle ilişkilendirilse de, aşırı kuraklıkla başa çıkabilen yalnızca birkaç çift kaktüs türü bulunmaktadır. Çoğu kaktüs yılda 5 ila 50 cm yağış alan bölgelerde yetişmektedir. Dünyada yaklaşık 1.800 farklı tür kaktüs bulunmaktadır. Dünyanın en büyük kaktüsü, 1 metre kalınlığında ve 20 metre yüksekliğinde büyüeyebilen ve bu nedenle oldukça büyük bir ağaca eşdeğer olan "saguaro"dur.

Özellikleri

Kaktüsün dikenleri kendi ekosistemlerini oluşturmaktadır. Vahşi doğada, bitkiyi gece soğuşundan, şiddetli güneş ışığından, hayvanlar tarafından yenmekten korurlar; ayrıca yağmur için biraz soğutma ve drenaj sağlarlar. Kaktüslerin geniş bir kök sistemi vardır. Nemi köklerinde, yapraklarında ve sapslarında depolarlar ve bu nedenle büyük ölçüde kendi besin alımlarını düzenlerler.

Dallar yaprakların gerçekte olması gereken yerdedir. Kaktüs üzerinde bunlar dikenler, sivri uçlar ve tüyler haline gelir. Kaktüsün dış derisinde buharlaşmayı en aza indirmek için bir balmumu tabakası vardır.

Kaktüsler ve sukulentler genellikle birbirinin yerine kullanılan terimlerdir, ancak her zaman aynı değildirler. Tüm kaktüsler sukulenttir (sulu etli bitki türü), ancak tüm sukulentler kaktüs değildir. Kaktüsler, ailelerini tanımlayan, dikenler, dallar veya tüyler çıkaran küçük yastıklı şekiller olan areola adı verilen yapılara sahiptir. Birçok sukulentte areolalar yoktur ve bu nedenle farklı bir bitki ailesinde sınıflandırılırlar.

Sukulentler botanikte, etli bitkiler, aynı zamanda sulu meyveler olarak da bilinir. Genellikle kurak iklimlerde veya toprak koşullarında suyu tutmak için kalınlaşmış, etli parçalara sahip bitkilerdir. "Succulent" kelimesi Latince "meyve suyu" veya "sap" anlamına gelen sucus kelimesinden gelir. Etli bitkiler, suyu yapraklar ve sapslar gibi çeşitli yapılarda depolayabilir. Sukulentler, çarpıcı ve sıra dışı görünümlerinin yanı sıra, nispeten asgari bakım gerektirmesi nedeniyle genellikle süs bitkileri olarak yetiştirilmektedir.

Pek çok bitki ailesinin içinde bulunan çok sayıda sukulent (sulu etli tür) vardır. Aizoaceae, Cactaceae ve Crassulaceae gibi bazı bitki ailelerinin, çoğu türü sukulent cinsidir. Bu suyu koruyan bitkilerin yaşam alanları genellikle çöller gibi yüksek sıcaklıklara ve düşük yağışlara sahip bölgelerde bulunmaktadır. Sukulentler, sis ve çiy gibi sınırlı su kaynakları üzerinde gelişme yeteneğine sahiptir, bu da onları kıt su kaynakları içeren bir ekosistemde hayatta kalmaya hazır hale getirmektedir.

Kaktüs Alırken Nelere Dikkat Edilmeli

Kaktüs evde veya ofiste en kolay yetiştirilecek saksı bitkisidir. Kaktüs alırken önce türüne ve saksı büyüklüğüne göre seçim yapılır. Kaktüsün fiyatını yaşı veya büyüklüğü belirleyebilir.

Kaktüsler, farklı türler bir arada sergilenirse daha güzel bir sunuma sahip olabilir. Kombine kaktüsler kaseler, teraryumlar veya çömleklerde sergilenmektedir. Bitkiler hem geleneksel iç mekanlarda hem de modern ortamlarda kullanılabilir.

Kaktüs alırken hem bitkinin kendisinde hem de köklerinde zararlı pul böceği veya yaprak bitleri bulunmadığını kontrol edilmelidir. Bitkinin kök sisteminin sağlam olmasına dikkat edilmelidir. Bitkiler uzun süre çok ıslak tutulmuşsa çürümüş olabilirler, buna da dikkat etmek gerekir.

Bitkinin Bakımı

-Kaktüslere bakmak kolaydır. Bitkilerin her yıl çiçek açması için yazın daha çok, kışın daha az su vermek gerekir. Bu kısmen bitkinin türüne ve büyüklüğüne bağlıdır.

-Çok fazla su vermek iyi değildir. Bitkiyi tekrar sulamadan önce toprağın biraz kurumasına izin vermek gerekir.

-Bir kaktüs, yaz aylarında, teras veya balkonda açık havada bile sıcak ve güneşli bir noktayı tolere edebilir. Yerleşim kışın daha serin ve hafif olmalıdır. Kışın bu kış uykusu dönemi, kaktüsün ilkbaharda çiçek açmasına yardımcı olur.

- Bitki saksıya ihtiyaç duyuyorsa, besin açısından oldukça fakir bir toprak kullanılmalıdır. Bunun için özel kaktüs toprağı mevcuttur.

Kaktüslerin Çeşitleri

Kaktüslerin çok geniş bir yelpazesi bulunmaktadır. Adıyla en çok satılan türler Echinocactus, Ferocactus, Gymnocalycium, Opuntia ve Mamillaria'dır.

Kaktüsler cins, köken veya şekle göre sınıflandırılabilir. Şekillerine göre aşağıdaki gruplamalar mevcuttur:

- Disk Kaktüs: Yenilebilir meyve üretir, tüylüdür. (Örn; Opuntia)
- Dillar Kaktüsü: Küçükten başlayıp daha sonra gerçek bir sütun şekli oluşturan dik şekildedir. (Örn; Pachycereus)
- Kaya Kaktüsü: Kaya benzeri şekildedir (Örn; Cereus)
- Sürünen Kaktüs: Küçük yatay saplıdır. (Örn; Selenicereus)
- Küre Kaktüsü: Küre şeklindedir. (Örn; Echinocactus, Mamillaria)
- Asılı Kaktüs (Örn; Aporocactus)
- Epiphyllum Grubu-Epifitik Kaktüs: (Örn; Epiphyllum)
- Aşılı Kaktüs: Birbirine aşılannmış iki türden oluşur. (Örn; Gymnocalycium)

İç Mekanda Çok Kullanılan Kaktüs Çeşitleri

Bunny Ears Cactus (Opuntia microdasys)

Meksika asıllı olan tavşan kulaklı kaktüs adını görünüşünden alır. Tavşan kulak şeklinde iki adet pedi vardır. Tavşan kulakları kaktüsü iki veya üç fit kadar büyür ve onu mükemmel bir ev bitkisi yapar. Yeterli ışığa maruz kaldığında yaz aylarında beyaz çiçekler ve mor meyveler üretir.

Chin Cactus (Gymnocalycium)

Halk arasında çene kaktüsü olarak bilinen gymnocalycium, bir Güney Amerika kaktüs türüdür. Adı Yunancada çiçek tomurcuklarında kıl veya diken eksikliğine işaret eden "çıplak kalyx" anlamına gelir. Çeşitlerine bağlı olarak, bazı çene kaktüsleri gölge arar, bazıları ise güneş ışığında gelişir.

Saguaro Cactus (Carnegiea gigantea)

Saguaro kaktüsü kırk fite kadar büyüyebilir, ancak yavaş büyür. Bu, dışarıya taşımamız gerekmeden önce yıllarca bir iç mekan bitkisi olarak kullanılabileceği anlamına gelir. Fıçı şeklinde bir gövdesi vardır ve ona klasik kaktüs görünümü verir. Sonoran Çölü'ne özgü olan bu bitki çok fazla ışığa ihtiyaç duyar. İç mekan bitkisi olarak tutulursa, doğrudan güneş ışığına yerleştirdiğinizden emin olun.

Old Lady Cactus (Mammillaria hahniana)

Yaşlı bayan kaktüsü, 250 türe sahip mammillaria ailesinde bulunan bir tür iğne yastığı kaktüsüdür. Tüpleri ve dikenleri vardır ve baharda açan minik pembe veya mor çiçeklerden oluşan halesiyle bilinir. Yaşlı bayan kaktüsü kumlu bir saksı karışımına dikilmeli ve iki haftada bir sulanmalıdır.

Star Cactus (*Astrophytum asteria*)

Deniz kestanesi kaktüsü veya kum dolarlı kaktüs olarak da bilinen yıldız kaktüs, sekiz dilime bölünmüş yuvarlak gövdesiyle tanınır. Beyaz kıllarla ve minik beyaz noktalarla kaplıdır. İlkbaharda sarı bir çiçek açar. Yıldız kaktüsünün çapı yalnızca iki ila altı inç büyür ve bu onu ideal bir ev bitkisi yapar.

Easter Cactus (*Hatiora gaertneri*)

Brezilya'ya özgü olan paskalya kaktüsü kışın sonlarında ve ilkbaharın başlarında çiçek açar. Çiçekleri beyazlardan portakallara ve lavantalara kadar çeşitlilik gösterir. Bitkinin dikenleri, ona benzersiz bir şekil verecek şekilde üst üste dizilmiştir.

Christmas Cactus (*Schlumbergera bridgesii*)

Noel kaktüsü kışın sonunda çiçek açar. Canlı kırmızı çiçekleri vardır ve yaygın bir tatil hediyesidir. Noel kaktüsü, ılımlı ev koşullarında iç mekanlarda iyi sonuç verir. Çok fazla sulanmamalıdır, bu köklerin çürümesine neden olur. Bu bitki düşük ışıklı ortamlara uyum sağlayabilir, ancak daha fazla ışıkla çiçek açar.

Moon Cactus (*Gymnocalycium mihanovichii*)

Çene kaktüsü olarak da bilinen ay kaktüsü boyut, şekil ve renk bakımından farklılık gösterir. Popüler bir çeşit, hibotan kaktüsüdür. Güney Amerika'da ortaya çıkmıştır ve parlak kırmızılar, pembeler, sarılar ve turuncularla gelir. Bu küçük bitkiler, kısmi ışık alan yerde büyür.

Dış Mekanda En Çok Kullanılan Kaktüs Çeşitleri

Barrel Cactus (Ferocactus)

Namlu kaktüsü adını dairesel şeklinden alır. Kaburgalar bitkinin kenarlarını hizalar ve bunlardan dikenli dikenler büyür. Bazı popüler çeşitleri arasında altın fıçı, Kaliforniya fıçısı, olta kaktüsü, mavi fıçı ve colviller fıçısı bulunur. Mayıs ve Haziran aylarında kırmızı veya sarı renkte çiçek açar.

Thanksgiving Cactus (Schlumbergera truncata)

Yengeç kaktüsü olarak da bilinen Şükran Günü kaktüsü tatil zamanında çiçek açar. Kış aylarında çiçek açmaya devam eder ve gelişmek için daha düşük sıcaklıklara ihtiyaç duyar. Bu dış mekan bitkisi daha soğuk iklimlerde başarılıdır, ancak don olmayan bir bölgede yetişmelidir.

Queen of the Night (Epiphyllum oxypetalum)

Pipo kaktüsü olarak da bilinen Gecenin Kraliçesi, ağaçlarda büyüyen bir epiphyllum kaktüsüdür. Brezilya'ya özgüdür ve büyük beyaz çiçekler üretir. Bu kaktüs adını gece çiçek açan bir bitki olmasından alır. Hafif asitli toprak kullanımı bitkiyi daha sık çiçek açmaya teşvik eder.

Prickly Pear Cactus (Opuntia)

Dikenli armut kaktüsü kuraklığa eğilimli bölgelerde çok popüler olan bir cinstir. Bazı yaygın türleri kunduz kuyruğu dikenli armut ve Hint inciri dikenli armuttur. Dikenli armut kaktüsü arada dikenlerini döker. Bu kaktüs sarı, kırmızı veya mor çiçekler üretir.

Cholla Cactus (Cylindropuntia fulgida)

Amerika'nın Güneybatısına özgü olan cholla kaktüsünün keskin dikenli yuvarlak bir gövdesi vardır. Bitki ailesinde çeşitli boyutlarda 20'den fazla tür vardır. Yeşil veya turuncu çiçekler üretirler. Cholla kaktüsü fazla suya ihtiyaç duymaz, ancak bol miktarda ışık gerektirir.

Totem Pole Cactus (Pachycereus schottii monstrosus)

Totem direği kaktüsü, adını on ila on iki fit yüksekliğe ulaşan uzun boyundan alır. Totem direği kaktüsü kırışıklarla dokuludur. Işıktaki gelişmesine rağmen öğlen güneşi bitkiyi yakabilir.

Kaynaklar:

<https://www.trees.com>

<https://en.wikipedia.org>

<https://www.countryliving.com/gardening/g28365636/types-of-cactus-species/>

<https://www.britannica.com>

<https://www.thejoyofplants.co.uk>